

Nr 521.

Av herr **Rubbestad**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 132 föreslås ändring i nu gällande dyrortsgruppering. Förslaget innebär att den statliga lönegrupperingen skall — med bibehållen spännvidd de olika grupperna emellan — från och med den 1 januari 1954 minskas från 16 till 12 procent och antalet ortsgrupper från 5 till 4.

Den nu gällande dyrortsgrupperingen härleder sig från 1946 års dyrortsundersökning av levnadskostnaderna, varvid indextalet det året för den dyraste orten var 1 100 och indextalet för den billigaste orten var 811, alltså en skillnad på 289 enheter. Med denna spännvidd mellan högsta och lägsta ortsgrupp bestämdes skillnaden i lönegrupperingen till 16 procent. Genom 1951 års dyrortsundersökning har konstaterats att spännvidden minskat ganska betydligt. Indextalet för den dyraste orten har nu sjunkit till 1 015 under det att indextalet för den billigaste orten ökat till 881; alltså en skillnad på 134 enheter mot 289 enheter år 1946.

Även om, såsom departementschefen vill göra gällande, att det med hänsyn till de helt olika metoder som kommit till användning vid 1946 och 1951 års dyrortsundersökningar, icke är möjligt att på grundval av det vid undersökningarna frambragta siffermaterialet fullständigt precisera hur spännvidden i dyrhetsförhållandena förändrats mellan de båda undersökningstillfällena, så måste man dock klart konstatera, såsom även socialstyrelsen framhåller i sin skrivelse till Konungen den 30 oktober 1952 med redovisning av resultaten av 1951 års dyrortsundersökning, att spännvidden i levnadskostnaderna mellan dyraste och billigaste ort har krymt ganska väsentligt.

Med hänsyn till den sålunda konstaterade sammanpressningen i levnadskostnaderna måste man fråga sig, om det verkligen kan vara tillräckligt med en sammanpressning av lönegrupperingen från 16 till 12 procent; alltså med endast 4 procent. Blir icke härigenom de s. k. dyrare orternas folk alltför mycket gynnade eller kanske rättare uttryckt, de billigare orternas människor alltför mycket missgynnade gent emot de s. k. dyrorternas folk? Borde man inte nu, när man märkt denna väldiga sammanpressning som skett under senare tid och konstaterat huru relativt små skiljaktigheterna äro i levnadskostnaderna mellan de olika orterna, göra sig den frågan om inte tiden nu är inne att avveckla hela detta osunda system, som dyrortsgrupperingen ändå är med alla dess skadeverkningar icke minst ur landsbygdens synpunkt?

Även om många skulle vilja svara ja på den frågan, förstår nog de flesta att denna sak icke är så lätt att ordna omedelbart. Flertalet människor, som vilja

ha bort dyrortsgrupperingen, anser nog i likhet med det som säges av bondeförbundsstatsråden i deras reservation till statsrådsprotokollet angående dyrortsgrupperingen, att avskaffandet bör ske stegvis.

Men även om man har denna mening, att avskaffandet bör ske etappvis tycker man nog ändå med hänsyn till föreliggande omständigheter att det steg som nu tages borde varit större än det som föreslagits i propositionen. Ett upplyftande av ortsgруппerna 1 och 2 till ortsgрупп 3 hade säkerligen varit mera lämpligt ur många synpunkter även om detta kommer att medföra något ökade kostnader. Härigenom skulle man kunna minska antalet ortsgруппer till 3 i stället för 4, som föreslagits i propositionen. Lönespännvidden skulle då sänkas till 8 procent och komme därigenom mera i samklang med sammanpressningen i levnadskostnaderna, vilka såsom ovan påvisats minskat från 289 enheter till 134 enheter eller med något mer än femtio procent av vad som gällde 1946.

Genom det förslag till ny dyrortsgruppering, som socialstyrelsen avlämnat till Konungen den 11 mars i år, komma många städer att flyttas ned från ortsgрупп 3 till ortsgрупп 2. Man kan lätt föreställa sig vilken irritation och besvikelse detta kommer att medföra i vederbörande orter. Att statstjänstemännen komma att hållas skadeslösa genom de föreslagna övergångsbestämmelserna hjälper inte upp hela saken. Det finns ju i dessa orter en hel mängd andra människor, som också äro beroende av dyrortsgrupperingen i sin verksamhet, och för dessa hjälper det inte med de föreslagna övergångsbestämmelserna.

Ser man dessutom efter hur förslaget kommer att verka i de olika bygderna, måste man konstatera att det långt ifrån kommer att bliva rättvist. Sålunda kommer hela Uppsala län, där de flesta kommunerna ha ett indextal av 919 (om man räknar efter den s. k. stockholmsbudgeten), att placeras i ortsgрупп 3. Samma förhållande blir det för hela Sörmland, där de flesta kommunerna ha ett indextal av 918. Likaledes för Östergötland, där flertalet kommuner ha indextalet 915. Hela Örebro län, Värmlands län, Västmanlands län och Gävleborgs län komma också att placeras i ortsgрупп 3, med indextal för de flesta kommunerna inom vederbörande län med resp. 912, 925, 917 och 917.

I ortsgрупп 2 kommer däremot att placeras nästan hela Blekinge län, trots att de flesta kommunerna där ha ett indextal av 929; Kristianstads län med motsvarande indextal av 914; Skaraborgs län, där de flesta kommunerna ha ett indextal av 918; samt Bohuslän med ett jämförligt indextal av 912.

Såsom framgår av socialstyrelsens indexsiffror vid den senaste dyrortsundersökningen äro levnadskostnaderna ungefär likvärdiga på landsbygden både i Svealand och Götaland. Man har därför svårt att förstå eller erkänna att det skall vara någon skillnad beträffande graderingen av dessa orters dyrhet, såsom följdén blir, därest socialstyrelsens förslag kommer att bifallas, varigenom hela landsbygden i Svealand och Östergötland kommer att placeras i ortsgрупп 3, under det att landsbygden i hela den återstående delen av Götaland kommer att placeras i ortsgрупп 2. En sådan gruppering kan knappast anses riktig. Mera

rättvist förefaller det nog då vara att också hela landsbygden i Götaland placeras i ortsgrupp 3.

Häri genom skulle alltså dyrortsgrupperna 1 och 2 försvinna. Såsom jag tidigare erinrat om kommer detta att bli något dyrare än propositionens förslag. Men om man låter den gamla grupperingen gälla för ortsgrupperna 4 och 5, vilket man mycket väl utan några större olägenheter bör kunna göra, så blir inte de ökade kostnaderna så värst avskräckande. Enligt ett P M, som är upprättat i civildepartementet, skulle ett dylikt alternativ bli endast omkring 12 miljoner kronor dyrare för stat och kommun än det förslag, som propositionen förordar. Härvid bortses då från de eventuellt ökade kostnader, som näringslivet i övrigt skulle drabbas av, därest ortsgrupperna 1 och 2 skulle lyftas upp till ortsgrupp 3, vilka i dylikt fall äro beräknade medföra en ökad belastning med omkring 25 miljoner kronor utöver propositionens förslag.

För jämförelse kan meddelas att enligt detta P M skulle kostnaderna bli enligt propositionen (i milj. kr.).

	Kostnad för lönehöjningar	Skatteminsk- ning vid oförändrad utdebitering	Summa kost- nadsökning
Staten	20	20	40
Kommunerna	5	10	15
Industri, banker, försäkringsbolag	60	—	60
Näringslivet i övrigt	40	—	40
Summa	125	30	155

Om man icke gör andra ändringar i ortsgrupperingen än avskaffar 1- och 2-orterna, torde kostnaderna bli följande enligt detta P M.

	Kostnad för lönehöjningar	Skatteminsk- ning vid oförändrad utdebitering	Summa kost- nadsökning
Staten	21	29	50
Kommunerna	4	13	17
Industri, banker, försäkringsbolag	75	—	75
Näringslivet i övrigt	50	—	50
Summa	150	42	192

Om man emellertid, såsom vid tidigare tillfällen då det gällt att ändra dyrortsgrupperingen, nu endast tar hänsyn till statens och kommunernas kostnader, finner man att dessa, därest det skulle bli en dyrortsgruppering med endast *tre ortsgrupper* enligt av mig angivet slag, komme att medföra en ökad kostnad av omkring 12 miljoner kronor mer än vad *fyrgruppsindelningen* enligt propositionens förslag innebär.

Det är självklart att man måste fästa stort avseende vid en kostnadsökning på 12 miljoner kronor, även om denna summa relativt sett icke är så synnerligen stor i detta sammanhang. Men med hänsyn till den betydligt större rättvisan i ett dylikt system med tre ortsgrupper har jag dock ansett det försvarbart med dessa ökade kostnader. Mycket torde det också vara värt att slippa all den irritation och misstämning, som uppstår i de orter, som komma att nedklassas enligt propositionens förslag, men vilket man undviker att göra genom mitt förslag.

Med anledning av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta

1. fastställa en dyrortsgruppering med 3 dyrortsgrupper, varvid ortsgrupperna 1 och 2 flyttas upp till ortsgrupp 3, samt att de nuvarande ortsgrupperna 4 och 5 bibehållas oförändrade,

2. godkänna att spännvidden i den statliga lönegrupperingen — med bibehållen spännvidd grupperna emellan — från och med den 1 januari 1954 minskas från 16 till 8 procent samt

3. i övrigt godkänna Kungl. Maj:ts förslag.

Stockholm den 9 april 1953.

Axel Rubbestad.

Nr 522.

Av herr **Lundqvist m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl.

(Lika lydande med motion i Första kammaren, nr 425.)

Stockholm den 9 april 1953.

Artur E. Lundqvist.

Ingemund Bengtsson,
Varberg.

Nils Odhe.

Eric Karlsson.
